ILUSTROWANE
WIADOMOŚCI FILATELISTYCZNE

ROCZNIK V

Do artykułu Dr. J. Dudzińskiego.

1 9 3 5

POZNAŃ, FR. RATAJCZAKA 15 (PASAŻ APOLLO)

Do P.T. Czytelników.

Jak już podawaliśmy do wiadomości naszych Czytelników, rozszerzamy z początkiem roku 1935 naszą działalność wydawniczą, a temsamem udoskonalamy również nasze pismo:

„ILUSTROWANE WIADOMOŚCI FILATELISTYCZNE"

Zamierzamy przedewszystkiem podnieść znacznie poziom redakcyjny działów o charakterze informacyjnym jak:
nowości, znaczki polskie, rozmaitości, stowarzyszenia i t. p.

Przyjmować będziemy również począwszy od numeru lutowego ogłoszenia (warunki - patrz nr. 39), co spowoduje, że miesięcznik nasz stanie się zupełnie

neutralnym organem,

i niewątpliwie zachęci szersze koła filatelistów do zgłoszenia prenumeraty. Związki filatelistyczne przy gremjalnej prenumeracie korzystały będą z cen zniżonych. Mimo ulepszeń, nie podwyższamy opłat, a nawet dla udogodnienia abonenci nasi zgłaszać będą mogli prenumeratę kwartalną.

Opłaty zatem będą wynosiły:

prenumerata roczna	. . zł	5.50
" półroczna	"	2.75
" kwartalna	"	1.50

Oprócz tego dla wszystkich, którzy zgłoszą prenumeratę do 15. stycznia 1935 r. przewidziana jest jednorazowa premja w postaci dobrych znaczków o wartości równej cenie prenumeraty.

W związku z ogłoszoną w nr. 35/7 zmianą działalności naszego przedsiębiorstwa wprowadzamy z dniem 15. stycznia 1935r. zmianę jego nazwy na:
DOM FILATELISTYCZNO-WYDAWNICZY, JAN WITKOWSKI POZNAŃ I. Adres biurowy i pocztowy, tudzież numery kont bankowych i telefonu, pozostają niezmienione. Na liczne życzenia prowadzić będziemy nadal sprzedaż znaczków pocztowych, którą zajmować się będzie nowo-utworzony oddział detalicznej sprzedaży znaczków i przyborów filatelistycznych. Ponieważ działalność oddziału, którego agendy zostaną ściśle wyodrębnione, rozpocznie się dopiero od 1. lutego 1935r. bliższe szczegóły, jak nazwę, adres i. t. d. podamy w terminie nieco późniejszym.

Dziękując za dotychczasowe poparcie, oraz niezliczone dowody uznania ze strony naszej Klienteli, prosimy o nie nadal i pozostajemy

z poważaniem

DOM FILATELISTYCZNY
J.WITKOWSKI — POZNAŃ

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
„IL. WIAD. FIL."

ILUSTROWANE WIADOMOŚCI FILATELISTYCZNE

MIESIĘCZNIK

POŚWIĘCONY SPRAWOM FILATELISTYKI

Przedruk wszelkich artykułów i reprodukcja klisz zastrzeżone!

Adres Redakcji i Administracji: Poznań, ulica Fr. Ratajczaka 15

Prenumerata	kwartalna	styczeń—marzec 1935 r.	w kraju zł.	**1.50**	zagranicą —.—
„	półroczna	styczeń—czerwiec 1935 r.	„ „ „	**2.75**	„ **3.50**
„	roczna	styczeń-grudzień 1935 r.	„ „ „	**5.50**	„ **7.00**

Wychodzi co miesiąc za wyjątkiem miesięcy letnich.

Wszelkie wpłaty należy kierować do P. K. O. na konto Nr. 208.547 z dopiskiem „Za prenumeratę Ilustrowanych Wiadomości Filatelistycznych"

Wszelką korespondencję dotyczącą Redakcji i Administracji „Il. Wiad. Fil." należy nadsyłać oddzielnie.

Nr. 40 STYCZEŃ 1935 **Rok V**

SPIS TREŚCI:

Dr. J. Dudziński.

Znaczki Poczty Miejscowej w Przedborzu.

Tak się jakoś złożyło, że zacząłem opracowywać dla Il. Wiad. Fil. sprawę znaczków miejscowych w Przedborzu, nie wiedząc nic o tem, że kwestją tą zajął się jednocześnie jeden z najlepszych naszych filatelistów p. prof. Mikstein. Przyznam się, że ujrzawszy w n-rze 38 Il. Wiad. Fil. artykuł prof. Miksteina, napisany z właściwą temu badaczowi przenikliwością i gruntownością, w pierwszej chwili myślałem, iż praca moja będzie zupełnie zbyteczna, po przeczytaniu jednak rozprawki przekonałem się, że o ile prof. Mikstein w pracy swojej stara się zanalizować i zinwentaryzować najdokładniej sam materjał, o tyle ja przedstawiam rzecz z punktu widzenia raczej historycznego, opierając się przytem na nieznanych dokumentach jakim jest np. protokół dochodzenia pocztowych władz austrjackich w sprawie nielegalnych znaczków miejscowych w Przedborzu. To też uważając, że prace nasze wzajemnie się uzupełniają, ośmielam się przesłać swój maszynopis z prośbą o wydrukowanie go w Il. Wiad. Fil., a sądzę, że i dla łaskawych czytelników będzie zajmującą rzeczą porównanie, jak wygląda jeden i ten sam temat w opracowaniu dwóch autorów, traktujących go każdy z odmiennego punktu widzenia.

Przedewszystkiem pytanie, co to takiego jest ów Przedbórz i jak przyszło do tego, iż zbogacił on polską filatelistykę aż sześcioma wydaniami znaczków (sic!) w łącznej sumie 22 sztuk? Jeżeli chodzi o pierwszą część pytania, to śmiało możemy odpowiedzieć, że jest to pospolita dziura, jakich wiele. W dobie swojej ożywionej filatelistycznej działalności leżała ona na granicy guberni radomskiej i piotrkowskiej nad rzeką Pilicą, administracyjnie należąc do gub. radomskiej i liczyła podówczas według Ritterowskiego geograficznego leksykonu

aż 5924 mieszkańców. Naturalnie do kolei było stamtąd bardzo daleko — najbliższe stacje to Noworadomsk i Końskie prawie jednakowo o kilkanaście kilometrów odległe. Zresztą cały ruch pocztowo-telegraficzny odbywał się przez Końskie, jako położone w tej samej guberni, co Przedbórz. Na tem kończy się to, co dałoby się powiedzieć o sławetnem mieście Przedborzu. Ale, ale zapomnieliśmy dodać, co najważniejsze z punktu widzenia filatelistycznego, że jest to miejsce rodzinne p. Szlomy Abramsona, któremu filatelistyka polska tyle zawdzięcza.

Teraz druga połowa kwestji: jak przyszło do tego, że Przedbórz zaczął wydawać własne znaczki? Otóż w Przedborzu umieszczono po okupacji c. k. etapowy urząd pocztowy II klasy, kierownikiem którego mianowano urzędnika poczty miejscowej z czasów rosyjskich niejakiego p. P. Franczaka. P. Franczak był jednocześnie członkiem rady miejskiej, co nam wyjaśni także niektóre punkty z dziejów poczty miejskiej w Przedborzu. Do zakresu działania takiego urzędu poczty etapowej należało tylko zbieranie przesyłek pocztowych ze swego okręgu i odwożenie ich do Końskich oraz dowożenie z Końskich przesyłek, przeznaczonych dla Przedborza. Doręczanie przesyłek adresatom nie należało do czynności, obowiązujących urząd pocztowy II klasy. Nie trudno więc było p. Szlomie Abramsonowi, którego wraz z jakimś drugim handlarzem znaczków z Zawiercia protokół dochodzeń wymienia jako spiritus movens całej historji, przekonać p. Franczaka, że za doręczanie przesyłek należy się osobna dopłata, którą najdogodniej jest pobierać zapomocą nalepiania odpowiednich znaczków. To też

Wszystkim naszym PT. Czytelnikom i Współpracownikom

składamy serdeczne życzenia

WESOŁYCH ŚWIĄT

Redakcja

„Ilustrowanych Wiadomości Filatelistycznych".

d. 18 XII 1917 p. Franczak, nie pytając się nikogo, wypuścił dwa znaczki po **2** i 4 grosze, które nalepiano na nadchodzące przesyłki, a należytość za nie ściągał listonosz przy doręczaniu przesyłek. W ten sposób powstało w Przedborzu pierwsze wydanie znaczków miejscowych, które katalogujemy w sposób następujący:

18 XII 1917. W obrazie orzeł polski w koronie z opuszczonemi skrzydłami na tle kropkowanem, pod orłem rok 1917 W obramieniu w narożnikach wartość znaczka, pomiędzy cyframi u góry i u dołu napis GROSZE, po lewej

od widza stronie znaczka napis MIASTO PRZEDBORZ, po prawej STADT PRZEDBORZ. Papier zwykły, druk litografji „Zakład Pański“ w Piotrkowie, ząbkowanie 11,5 linijne.

1. 2 GROSZE 2 czerwone, cyfry na tle kreskowanem,
2. 4 GROSZE 4 niebieskie, cyfry na tle białem.

Nakład wyniósł: 2-groszówek 3000 sztuk, 4-groszówek 5000 sztuk. Znaczki były drukowane w arkusikach po 32 sztuki ułożone w bardzo oryginalny sposób: każdy arkusik zawiera jakgdyby cztery sekcje każda z ośmiu znaczków po cztery w dwóch rzędach; sekcje oddzielone są od siebie prawe od lewych odstępem 15 mm., górne zaś od dolnych odstępem 6 mm, podczas gdy odstępy pomiędzy poszczególnemi znaczkami w każdej grupie wynosiły po 4 mm. Podczas gdy sekcje są między sobą identyczne, poszczególne znaczki w każdej sekcji różnią się między sobą, tak że właściwie każdy znaczek przedstawia ośm typów. Świadczy to, że znaczki przenoszone były na kamień partjami po ośm sztuk. Znakomicie zanalizował i opisał te typy w swej pracy prof. Mikstein, to też nie będę powtarzał tutaj jego wywodów, odsyłając czytelników do jego pracy. Chciałbym tylko podkreślić znaczenie tej analizy: zgóry postawić możemy zasadę, że znaczek, który nie da się podciągnąć pod żaden z opisanych przez prof. Miksteina typów, jest fałszywy.

rys. 2.

Znaczki 2-groszowe przeznaczone były na druki, 4-groszowe na listy. Wyższe należności, jak np. 6 gr. od listów poleconych pobierano przez nalepienie obu znaczków. (rys. 1). Były one kasowane zawsze kasownikiem poczty etapowej, co dowodzi, że wydane były one przez zarządcę tej poczty i że dochód za doręczanie szedł do jego prywatnej szkatuły, służąc prawdopodobnie na pokrycie wydatków, połączonych z doręczaniem przesyłek. Charakterystyczny szczegół podaje protokół dochodzenia, mianowicie że opłata za doręczenie nie była bezwzględnie przymusowa. O ile ktoś uiścił opłatę za doręczenie, otrzymał przesyłkę w całości, o ile jednak odmawiał zapłaty, zmuszony był oddawać czy kopertę z listu, czy opaskę z druku, czy też część opakowania ze znaczkami rzekomo dla celów rozrachunkowych. Otrzymane w ten sposób całostki sprzedawano potem filatelistom i handlarzom.

Autentyczne znaczki tego wydania są bardzo rzadkie. Prawie wszystko to, co znajduje się w handlu, jest fałszywe. Po świetnej analizie prof. Miksteina jest teraz łatwo odróżnić oryginały od falsyfikatów: znaczek autentyczny musi odpowiadać jednemu z ośmiu przez niego opisanych typów. Trudności pewne może nastręczać typ 7-my czterogroszówki, który właśnie nie posiada żadnych cech charakterystycznych, ale i tutaj jako wskazówka może służyć krój cyfr i liter w obramieniu, w szczególności ustawienie liter względem siebie. Egzemplarze nieząbkowane są z reguły fałszywe.

Znaczki te wzbudziły zainteresowania Niemców, okupujących część Kongresówki, popyt na nie okazał się znaczny, to też już w lutym urząd poczty etapowej przystąpił do sporządzenia drugiego wydania. Nowa serja wykonana w tym samym zakładzie litograficznym w Piotrkowie składała się tym razem już z czterech wartości. Katalogujemy je zatem:

26 II 1918. W obrazie widoki Przedborza względnie jego herb. Nad obrazem rok 1918 pomiędzy dwiema kropkami, podkreślony łukowato, pod obrazem napis MIASTO PRZEDBORZ, u dołu w obramieniu linijnem wartość znaczka. Druk dwubarwny, papier zwykły, ząbkowanie 11,5. (Rys. 2).

3. 2 GROSZE 2 oliwkowo-zielone na jasno zielonem, w obrazie ratusz miasta.
4. 4 GROSZE 4 fiołkowe na nasyconem kremowem, w obrazie most na Pilicy.
5. 6 GROSZY 6 niebieskie na zielonkawem, w obrazie rynek w Przedborzu.
6. 10 GROSZY 10 czerwone na łososiowem, w obrazie herb miasta (snop, po jego bokach dwa młoty).

Nakład wynosił: 2-groszówki, która służyła jak poprzednio na druki, 5000 sztuk, 4-groszówki, przeznaczonej na listy 10000 sztuk, 6-groszówki na listy polecone 3000 sztuk, wreszcie 10-groszówki, która prawidłowo zużyta znajduje się tylko na telegramach 2000 sztuk. Drukowane były te znaczki w tym samym „Zakładzie Pańskim" w Piotrkowie arkusikami po 25 sztuk (pięć rzędów po 5 znaczków). Kasowane były początkowo wyłącznie kasownikiem poczty etapowej, co świadczy, że wydane były na rachunek kierownika tej poczty. Znaczki te są rzadkie, a na całostkach nawet bardzo rzadkie, w handlu znajdują sie prawie wyłącznie falsyfikaty po tanich cenach.

Do charakterystyki falsyfikatów należy: wykonanie gorsze, barwy odmienne matowe, cienka linja, podkreślająca rok 1918, nosi w oryginałach delikatne regularnie rozstawione punkty, które w następnych wydaniach wydłużyły się w promienie, podczas gdy falsyfikaty tych punktów nie posiadają, a tylko sama linja jest grubsza, albo też posiadają te punkty ale grubsze i nieregularnie rozmieszczone. 10-groszówka fałszywa na młotach i snopach posiada drobne literki P P M, podczas gdy oryginalna tych literek nie nosi (rys. 3).

Znaczki Przedborza poczęły budzić coraz większe zainteresowanie niemieckich filatelistów, posypały się listy z zapytaniami, na które p. zarządca poczty odpowiadał z całą gotowością, popisując się jako „Postdirektor", poczęły się nawet pojawiać w niemieckich czasopismach filatelistycznych obszerne artykuły i studja, jak np. w „Ill. Briefmarken-Journal" wielostronicowy rzekomo na dokumentach oparty artykuł D-ra. Krugera, rozpoczęła się szeroka dyskusja i sprawa zaczęła być cokolwiek za głośna. O ile było to dobre ze stanowiska interesu, o tyle nasuwało obawy, że ze wszczęciem dochodzeń może to pociągnąć nie-

tylko pęknięcie bańki mydlanej, ale nawet grube nieprzyjemności dla p. Franczaka, jako realizatora pomysłu wypuszczenia znaczków. Że obawy te nie były płonne, świadczy fakt, że przy wstępnem już dochodzeniu, kiedy starano się fakt wydania znaczków nawet w ich pierwszych wydaniach przerzucić całkowicie na radę miejską, wytknięto samo używanie kasownika poczty etapowej do kasowania znaczków jako przekroczenie służbowe: „Ich habe dem genannten Inhaber die Verwendung des amtlichen Stempels zu Privatzwecken ausgestellt" pisze

rys. 3.

prowadzący dochodzenie sekr. min. Dr. Urbański. Ale od czego delikatny rozum p. Szlomy Abramsona? Wykorzystano okoliczność, że p. kierownik poczty był radnym miejskim i d. 17 I 1918 r. magistrat m. Przedborza wystosował następujące pismo:

MAGISTRAT MIASTA PRZEDBORZA — Dnia 17 stycznia 1918
OBWODU KONECKIEGO
Nr. 112

Do

c. i k. Komendy Powiatowej

w Końskich.

W celu zasilenia miejscowej kasy miejskiej dochodami tutejsza Rada Miejska na posiedzeniu z dnia 16 b. m. postanowiła wypuścić miejskie znaczki o barwie narodowej i z zamieszczeniem na nich widoków częściowych miasta Przedborza jako to miejscowego ratusza i t. d.

C. d. n.

NOWOŚCI

Anglja W uzupełnieniu naszych wiadomości z nr. 38 nadmieniamy, że w nowym nakładzie ukazała się dalsza wartość

znaczek opłatny

1/2 d. — zielony

Austrja. Obok reprodukujemy znaczki dobroczynne, które opisaliśmy szczegółowo w nr. 39.

Znaczek z Dolfussem, o którym wspominaliśmy w poprzednim numerze.

Francja. Obiegowy znaczek za 1,25 fr. przedrukowano nową wartością za 50 c.

znaczek opłatny (prowizorjum)

50 c *| 1 25* fr. — oliwkowo-brunatny

Podobno znaczek za 1,50 fr. z rysunkiem gołąbka ma być również przedrukowany nową wartością za 50 c.

Czechosłowacja. Dla firm wysyłających druki w większych ilościach, posiadających specjalne zezwolenie z dyrekcji pocztowej, stosuje się tu od dnia 1.XI. 1934 zniżoną taryfę. Do tego celu przedrukowano obiegowe znaczki gazetowe literami O. T. (obchodni tiskoviny — druki handlowe)

znaczki opłatne (na druki)

10 hal. — fioletowy
20 „ — niebieski
30 „ — brunatny

Nasza reprodukcja przedstawia znaczek z podobizną Dvoraka

znaczek opłatny (pamiątkowy)

50 hal. — niebieskawo-zielony

Z okazji 100-lecia czeskiego hymnu narodowego ukażą się w końcu grudnia 2 znaczki pamiątkowe za 1 i 2 korony.

Hiszpanja. Obiegowy znaczek 25 c. został wydany w zmienionym kolorze,

znaczek opłatny

25 c. — lila

Holandja. Tegoroczne znaczki dobroczynne ukazały się w 4 wartościach, które opiszemy bliżej w następnym numerze.

Luxemburg Również i tu ukazały się dorocznym zwyczajem znaczki dobroczynne. — 6 wartości od 10 c. do $1^3/_4$ fr.

Niemcy. Na prawo reprodukcja 12-to fen. znaczka z Schillerem.

Norwegja. Nowe znaczki z wizerunkiem poety Holberga i cyfrą 1684—1934
znaczki opłatne (pamiątkowe)
10 öre — zielony — *20* öre — czerwony
15 „ — brunatny — *30* „ — niebieski

U. S. A. Poniżej reprodukujemy 3 dalsze wartości z serji parków narodowych.
7 c. — niebieskawo-szary — *9* c. — pomarańczowy — *10* c. — czarny

Rosja. Serja „10 lat bez Lenina" składa się z 6 ciu następujących wartości:
znaczki opłatne (pamiątkowe)
1 kop. — czarny i szaro-niebieski — *10* kop. — czarny i szaro-niebieski
3 „ — „ „ — *20* „ — fioletowo-nieb.-pom.
5 „ — „ „ — *30* „ — czerwony i pomarańcz.
na znaczkach Lenin od lat dzieciństwa aż do śmierci, oraz napis 1924—1934.
Z okazji ukończenia budowy kolei podziemnej w Moskwie ukazały się następujące:
znaczki opłatne (pamiątkowe)
5 kop. — pomarańczowy — *15* kop. — czerwony
10 „ — fioletowo-nieb. — *20* „ — zielony
W styczniu ukaże się serja znaczków na cześć uratowanej ekspedycji Czeluskina.

Szwajcarja. Rok rocznie wydawana serja „Pro Juventute" składa się z 4 wartości.

Włochy. Znaczek 10 l. (Roma-Mogadiscio) przedrukowano koroną i „Servizio di Stato"
znaczek służbowo lotniczy
10 l. — szarawo-niebieski

ZNACZKI POLSKIE

75-lecie I znaczka polskiego

W dniu 1 stycznia 1935 przypada 75-lecie pierwszego znaczka polskiego z r. 1860. Ponieważ jubileusz ten ma poważne znaczenie dla polskiej filatelistyki, w następnym numerze „Il. Wiad. Fil." umieścimy specjalny artykuł poświę- 75 leciu pierwszego znaczka polskiego.

„Port Gdańsk"

Po obydwu stronach reprodukujemy najnowsze znaczki polskie z przedrukiem „Port Gdańsk".

Prof. St. Mikstein, Kraków.

Znaczki poczty miejskiej w Przedborzu.

Jak już w poprzednim artykule o znaczkach I-szego wydania poczty miejskiej w Przedborzu widzieliśmy, znaczki każdego arkusza dadzą się podzielić na kilka grup różniących się szczegółami rysunku. Charakterystyczny rysunek dla każdej grupy nazwaliśmy typem. Oczywiście, że w każdym typie rysunku danego znaczka znajduje się cały szereg cech, częściowo występujących również i w niektórych innych typach tego samego znaczka, częściowo zupełnie swoistych

i właściwych tylko i wyłącznie danemu typowi. Te też swoiste cechy, charakterystyczne tylko i wyłącznie dla danego typu znaczka podaliśmy jako cechy rozpoznawcze typu.

W I-szem wydaniu w arkuszach obejmujących po 32 znaczki występowało po ośm typów na każdej wartości t. j. na arkuszach znaczków po 2 i 4 grosze, a każdy arkusz tych znaczków obejmował tylko cztery znaczki tego samego typu.

Podobne stosunki spotykamy także i przy dalszych II — IV wydaniu, jednak z taką różnicą, że gdy w pierwszem wydaniu każda z czterech grup arkusza obejmowała wszystkie ośm typów, to przy dalszych II — IV wydaniu poszczególne typy występują kolejno po sobie w poziomych rzędach tak, że wszystkie poziome rzędy każdego arkusza mają przeważająco taką samą budowę jak i pierwszy rząd. W szczególności układ typów w poszczególnych wydaniach przedstawia się następująco:

Wydanie II:	1	2	3	1	2		(5 zn. w poziom. rzędzie)
Wydanie III:	1	2	3	1	2	3	(6 zn. w poziom. rzędzie)
Wydanie IV:	1	2	1	2	1	2	(6 zn. w poziom. rzędzie)

Dopiero ostatnie piąte wydanie nie wykazuje żadnych typowych różnic w rysunku poszczególnych znaczków arkuszy.

Wszystkie powyższe typy wszystkich wydań i wszystkich wartości będą szczegółowo opracowane w obecnie wychodzącym podręczniku polskich znaczków, tutaj jednak musimy omówić tylko pewne zasadnicze cechy form drukarskich jak również niektóre odchylenia i ich przyczyny.

Na podstawie powyżej podanego w przeważających wypadkach jednakowego występowania poszczególnych typów we wszystkich poziomych rzędach arkuszy znaczków, możnaby przypuścić, że przy sporządzaniu drukarskich form litograficznych, zestawiono z odbitek na białkowym papierze tylko jeden rząd poziomy dla każdej wartości, z którego następnie przez powielenie otrzymano pełną formę drukarską dla całych arkuszy.

Takie jednak kolejne występowanie poszczególnych typów we wszystkich poziomych rzędach arkuszy jest tylko przeważające, a nie jest regułą bez wyjątków albowiem:

1. W wydaniu II-gim w arkuszach znaczków po 6 gr. oprócz arkuszy o normalnem poprzednio omówionem ułożeniu typów, znamy także arkusze w których znaczki po 6 gr. w drugim poziomym rzędzie wykazują następujący układ i kolejność typów:

1	2	3	3	3	zamiast	1	2	3	1	2

2. Ostatni (t. j. 25) znaczek arkusza znaczków po 10 gr. II-giego wydania jest typu trzeciego zamiast drugiego.

Na podstawie stwierdzonego występowania dwóch rodzajów arkuszy znaczków po 6 gr. II-giego wydania, które to arkusze różnią się od siebie tylko kolejnością występowania typów w drugim poziomym rzędzie znaczków, możemy przypuścić, że formy drukarskie obejmowały większą ilość znaczków niż dla

jednego arkusza. A zatem nie jest wykluczonem a nawet prawdopodobnem dla znaczka po 6 gr. II-giego wydania, że arkusze d r u k a r s k i e obejmowały więcej lub przynajmniej dwa arkusze sprzedażne (Schalterbogen), różniące się ułożeniem typów w drugim rzędzie poziomym znaczków.

Na podstawie zaś różnego, choćby nawet przypadkowego, kolejnego występowania typów w poziomych rzędach tego samego arkusza, musimy przyjąć, że otrzymano formy drukarskie nie przez powielenie jednego poziomego rzędu, tylko odrazu przez układ odbitek na białkowym papierze dla całej formy drukarskiej. W tym tylko bowiem wypadku jest możliwem omyłkowe wstawienie w którymkolwiek poziomym rzędzie odmiennego typu znaczka niż w pozostałych innych.

Jak z tego widzimy, powyższe dwa wypadki występowania nieodpowiednich typów w danych miejscach arkuszy rzuca nam dość dużo światła na sposób

sporządzenia form drukarskich. Teraz jeszcze musimy się bliżej zapoznać ze sposobem powstania poszczególnych typów.

W I-szem wydaniu, już to poprzednio omówiliśmy, poszczególne typy mogły powstać tylko przez brak korekty przy przenoszeniu pierwszego rysunku znaczków na papier białkowy i na kamień litograficzny. W II-gim wydaniu różnice poszczególnych typów charakteryzują się przedewszystkiem różnicami w wykonaniu ramek i napisów „MIASTO PRZEDBÓRZ“ oraz „GROSZE“, gdy tymczasem rysunki widoków umieszczone na poszczególnych znaczkach są prawie że zupełnie jednakowe, a ewentualne odchylenia leżą w granicach niedokładnego przeniesienia t. zw. „Umdrukiem“.

Jako takie szczególne przykłady podaję reprodukcje typu 2 i 3 znaczka 4 i 10 gr. Zasadniczemi różnicami między temi typami drugim i trzecim jest:

1. na znaczku 4 gr. w typie drugim po wyrazie „PRZEDBÓRZ“ znajdują się dwie pionowe kreski należące do środkowej i zewnętrznej

ramki, a w typie trzecim tylko jedna pionowa kreska należąca do zewnętrznej ramki.

2. na znaczku 10 gr. znowu w typie 2 występuje po wyrazie „PRZEDBÓRZ" jedna kreska zewnętrznej ramki, a w typie trzecim dwie kreski środkowej i zewnętrznej ramki.

Nadto na 4 gr. znaczku cały napis „MIASTO PRZEDBÓRZ w typie trzecim jest cokolwiek przesunięte na prawo w stosunku do typu drugiego. Podobnie przedstawiają się i różnice typów na pozostałych wartościach II wydania.

Na tej podstawie możnaby przyjąć, że przy sporządzaniu rysunków znaczków II wydania powielono litograficznie naprzód widoki umieszczone na poszczególnych wartościach znaczków, a dopiero następnie dorysowano ramki oraz napisy i to dla każdej wartości nie na jednym, tylko odrazu na trzech sąsiednich znaczkach. W ten sposób powstałyby po trzy typy każdej wartości. Przy układzie arkuszy obejmujących po 5 znaczków w każdym poziomym rzędzie powtórzono jeszcze dwa pierwsze typy i otrzymano układ typów w poszczególnych poziomych rzędach:

1 2 3 1 2

Przy układzie formy drukarskiej dla znaczka po 6 gr., która musiała obejmować przynajmniej dwa arkusze sprzedażne, przypadkowo w drugim rzędzie zamiast typów 1, 2 na 9 i 10 miejscu arkusza, wstawiono dwa typy 3 pozostałe z odcięcia z poprzednich rzędów.

Również bardzo ciekawem jest w II wydaniu występowanie śladów kreseczek na tle nieba nad widokami miasta. W III wydaniu istnieją faktycznie te jakby promienie słoneczne, kreseczki na tle nieba, natomiast w II wydaniu są one tylko oznaczone na cienkiej kresce poniżej „1918" zgrubieniami, dalej zaś tylko minimalnemi śladami. Z tego by wynikało, że już w II wydaniu były projektowane i wykonane te „promienie" jednak w ostatecznym rysunku zostały opuszczone względnie usunięte tak, że pozostały z nich tylko ślady.

Podobne stosunki istnieją także i w III wydaniu, albowiem również i tu różnice między typami występują tylko w ramkach i napisach. Dopiero w IV wydaniu występujące różnice między typami dadzą się sprowadzić tylko do przypadkowych cech, powstałych przy mechanicznem przenoszeniu i niedokładnej korekcie tak, jak to było w I wydaniu.

W V wydaniu znaczki nie wykazują już żadnych typów, ale nawet minimalne niedokładności powtarzają się na wszystkich znaczkach mniej lub więcej wyraźnie; dlatego też musimy przyjąć, że formy drukarskie V-tego wydania powstały przez powielenie tylko jednego rysunku znaczka dla każdej wartości.

Jak z tego i w poprzednim numerze umieszczonego szkicu uzupełniejącego opracowanie znaczków Przedborza do podręcznika polskich znaczków pocztowych widzimy, znaczki te tworzą bardzo ciekawy objekt tak do badania, jak i kolekcjonowania. Ciekawa technika wykonania względnie powielania rysunku znaczków, duża ilość odmian, typów, próbnodruków dają możność zestawienia bardzo interesującego zbioru tych znaczków i niewątpliwie pobudzą wielu z naszych zbieraczy do szczegółowszego zajęcia się tym działem poczt miejskich. Dotychczasowe zaniedbanie tego działu da się tylko wytłomaczyć nadmierną ilością falsyfikatów, które z braku szczegółowszego opracowania trudno było odróżnić od oryginałów. Znaczki te wydane też w minimalnych nakładach zapewne w niedługim czasie staną się jednemi z bardziej poszukiwanych a tem samem i odpowiednio wartościowemi. *(Dokończenie z Nr. 38)*

ROZRYWKI

Dziesięciobój noworoczny.

Ułożył Alfons Billert z Kruszwicy.

Rozwiązania poszczególnych łamigłówek tworzą aktualne rozwiązanie dziesięcioboju.

1. Logogryf przyrodniczy.

1	2	3	4	5	6	7	8

Znaczenie wyrazów:

1. Dzikie zwierzę.
2. Struś austral.
3. Cenne drzewo.
4. Papuga.
5. Zwierzę domowe.
6. Drzewo iglaste.
7. Zwierzątko domowe.
8 Gatunek wierzby.

Początkowe litery dają 1 część ogólnego rozwiązania.

2. zagadka.

Mieszkam w willi, kamienicy,
Bywam w mieście, na ulicy,
Abyście się nie męczyli.
Moi szaradziści mili.
Zdradzę wam: jestem litera,
Którą każde z nich zawiera.

3. Konikówka

	A	
M	N	T
N	▪	B
O	O	E

Ruchem konika szachowego odczytać III. część ogólnego rozwiązania.

4. Rebus opisowy.

„Idź!" - rozkazał Cezar. Zwierciadło. Jezioro w Armenji. „Tam . . ." pisał Pasteur. Polska spółgłoska (złożona).

5. Uzupełnianka.

W.. d. m. śc.

Po wstawieniu odpowiednich samogłosek otrzymamy V część ogólnego rozwiązania.

6. Kryptogram.

Y	Y	L	L	C	C
I					I
*					A
E					H
Y	N	F	T	S	Z

Opuszczając odpowiednią ilość kwadracików, odczytać VI część ogólnego rozwiązania.

7. Rozsypanka.

Z sylab: Dan-e-gro-i-ka-kan-ko-li-na-na-o-or-po-san-ta-te-wa ułożyć 7 wyrazów o następującem znaczeniu: 1. Poeta włoski, 2. Wielki huragan, 3. Zabawa zimowa, 4. Obraz w cerkwi, 5. Okres czasu, 6. Jaskinia, 7. Tłusty płyn. Początkowe litery tworzą VII część ogólnego rozwiązania.

8. Szarada.

Dwie są zgłoski, Jeden-greka
Dwie spółgłoski; Ci przyrzeka.
Ale cztery Dwa-łacina
Są litery. Przypomina.

9. Kwadrat magiczny.

*				
	*			
		*		
			*	
				*

Po wstawieniu 5 wyrazów o wspólnej literze początkowej — litery w oznaczonych kratkach dadzą IX część ogóln. rozwiąz.

Znaczenie wyrazów. 1. Figle (inaczej). 2. Narodowość. 3. Największy skarb. 4. Inaczej „pali żarem" (stadjum ognia) 5. Koryta.

10. Bilet wizytowy.

U. ROTA

Bilet ten tworzy ostatnią część ogólnego rozwiązania.

Rozwiązania z poprzedniego numeru:

Trafne rozwiązanie konikówki nadesłał p. pułk. W. P. Kazimierz Zachar. Rowiązanie krzyżówki brzmi: „Filatelistyka polska to chluba państwa".

Redaktor i Wydawca Jan Witkowski, Fr. Ratajczaka 15, m. 24.

20% RABATU

tylko do 15. stycznia 1935

wyłącznie za gotówkę zgóry na P. K. O. 208 547

Albanja

10	rozm.	zł	1 80
25	„	„	6.75
50	„	„	22 50
100	„	„	60 —

Anglja

25	rozm.	zł	—.70
50	„	„	3.40
100	„	„	18 —

Andora

10	rozm.	zł	—.50
25	„	„	4 —

Austrja

100	rozm.	zł	—.70
200	„	„	1.80
300	„	„	3 60
500	„	„	13.20
600	„	„	28.—
800	„	„	80.—
1000	„	„	188 —

Bawarja

25	rozm.	zł	—.50
50	„	„	—.90
100	„	„	3.20
200	„	„	11.—
250	„	„	22 —

Belgja

25	rozm.	zł	—.25
50	„	„	—.50
100	„	„	1.20
200	„	„	4.75
300	„	„	15.—
400	„	„	36 —

Bośnia

10	rozm.	zł	—.50
25	„	„	1.60
50	„	„	4.40
100	„	„	18.—
150	„	„	40 —

Bułgarja

25	rozm.	zł	—.50
50	„	„	1 35
100	„	„	3.75
200	„	„	18.—

Czarnogórze

10	rozm.	zł	—.50
25	„	„	1.60
50	„	„	6 80
100	„	„	26.—

Czechosłowacja

25	rozm.	zł	-.30
50	„	„	— 60
100	„	„	1.80
200	„	„	9.60
300	„	„	52.—

Danja

25	rozm.	zł	—.30
50	„	„	—.80
100	„	„	3.20
200	„	„	20.—

Estonja

10	rozm.	zł	—.40
25	„	„	1.—
50	„	„	6.—
70	„	„	18.—

Finlandja

25	rozm.	zł	—.35
50	„	„	1.—
100	„	„	6.40

Fiuma

10	rozm.	zł	— 80
25	„	„	2.80
50	„	„	8.—
100	„	„	24.—

Francja

25	rozm.	zł	—.30
50	„	„	—.60
100	„	„	2.80
200	„	„	20.—

Gdańsk

25	rozm.	zł	—.55
50	„	„	1.20
100	„	„	2.90
200	„	„	13 —
250	„	„	36.—

Gibraltar

10	rozm.	zł	4.—
20	„	„	11.—

Grecja

25	rozm.	zł	—.40
50	„	„	1.20
100	„	„	3.75
200	„	„	20.—

Hiszpanja

25	rozm.	zł	— 40
50	„	„	1.15
100	„	„	5 95
200	„	„	28.—

Holandja

25	rozm.	zł	—.30
50	„	„	—.95
100	„	„	3.75
200	„	„	26.—

Islandja

10	rozm.	zł	—.95
25	„	„	2 25
50	„	„	6 95
100	„	„	27 50
150	„	„	76 —

Irlandja

10	rozm.	zł	—.75
25	„	„	3.20

Jugosławia

25	rozm.	zł	—.35
50	„	„	—.70
100	„	„	2 —
200	„	„	14 —
300	„	„	60 —

Kłajpeda

25	rozm.	zł	3.—
50	„	„	7.—
100	„	„	20.—

Kreta

10	rozm.	zł	1.60

Lichtenstein

20	rozm.	zł	—.40
50	„	„	2.90
100	„	„	44 —

Litwa

25	rozm.	zł	—.95
50	„	„	3 75
100	„	„	9.75

Luxemburg

25	rozm.	zł	1 —
50	„	„	3.20
100	„	„	10. —
200	„	„	44 —

Łotwa

10	rozm.	zł	—,50
25	„	„	1 45
50	„	„	5.—
100	„	„	16 —
150	„	„	40 —

Malta

10	rozm.	zł	1.15
25	„	„	4 80
50	„	„	20.—

Monako

10	rozm.	zł	—.60
25	„	„	3 20
50	„	„	13 —
75	„	„	18 —

Niemcy

100	rozm.	zł	—.40
200	„	„	1 60
300	„	„	3.30
400	„	„	8 80

Norwegja

25	rozm.	zł	— 35
50	„	„	— 80
100	„	„	3.—
150	„	„	40.—

Portugalja

25	rozm.	zł	— 50
50	„	„	1.15
100	„	„	3.—
200	„	„	14.40
300	„	„	44 —
400	„	„	120 —

Rosja

25	rozm.	zł	—.35
50	„	„	1 20
100	„	„	3 —
200	„	„	14.40
300	„	„	48.—

Rumunja

25	rozm.	zł	—.40
50	„	„	—.85
100	„	„	2.75
200	„	„	7.20
400	„	„	80.—

San Marino

10 rozm.	zł	1.—
25 „	„	5 40
50 „	„	16 80
100 „	„	44.—

Saara

10 rozm.	zł	— 55
25 „	„	1 35
50 „	„	2.95
75 „	„	6.75
100 „	„	13.60

Ukraina

25 rozm.	zł	— 50
50 „	„	4.40

Serbja

10 rozm.	zł	— 70
25 „	„	2.20
50 „	„	8.—
100 „	„	28 —

Szwajcarja

25 rozm.	zł	—.30
50 „	„	1.—
100 „	„	5 40
200 „	„	32 —

Szwecja

25 rozm.	zł	— 30
50 „	„	—.70
100 „	„	2 80
200 „	„	36.—

Turcja

25 rozm.	zł	—.45
50 „	„	1 25
100 „	„	2 95
200 „	„	8 —
300 „	„	18.—
400 „	„	37.50
500 „	„	92 —

Węgry

100 rozm.	zł	— 65
200 „	„	1 75
300 „	„	3 60
400 „	„	11 —
500 „	„	16.75
600 „	„	36 —

Włochy

25 rozm.	zł	—.25
50 „	„	—.65
100 „	„	2.—
200 „	„	13.—

Watykan

10 rozm.	zł	1 80
20 „	„	6.80

Würtembergja

25 rozm.	zł	—.65
50 „	„	1 80
100 „	„	8 80
150 „	„	30 —

ZAMORSKIE

Afryka

100 rozm.	zł	2.—
500 „	„	32 50

Azja

50 rozm	zł	— 85
100 „	„	3 —
500 „	„	40.—

Australja

25 rozm,	zł	— 60
100 „	„	6 —
200 „	„	20 —

Ameryka

50 rozm.	zł	—.85
100 „	„	3.—
500 „	„	36 —

Kol. angielskie

25 rozm. . .	zł	—.30
100 „ . .	„	2.—
500 „ . .	„	28 —
1000 „ . .	„	100.—

Kol. francuskie

25 rozm. . .	zł	—.40
100 „ . .	„	2 —
500 „ . .	„	28.—
1000 „ . .	„	95.—

Kol. hiszpańskie

25 rozm. . .	zł	1 35
50 „ . .	„	3 50
100 „ . .	„	12 75
200 „ . .	„	40 —

Kol. portugalskie

25 rozm. . .	zł	—.80
50 „ . .	„	1.75
100 „ . .	„	4.—
500 „ . .	„	40.—

Kol. niemieckie

25 rozm. . .	zł	4 —
50 „ . .	„	12.50
100 „ . .	„	35.—

Kol. włoskie

25 rozm. . .	zł	2.25
50 „ . .	„	7.50
100 „ . .	„	18 —

LOTNICZE

Ceny netto.

200 rozmaitych	zł	**35.—**
300 „	zł	**85.—**
500 „	zł	**180.—**

DOM FILATELISTYCZNY — JAN WITKOWSKI

Poznań 1. Pasaż Apollo **Telefon nr. 27-81**

Skrytka pocztowa 370 — P. K. O. 208.547.

ODNAWIAJCIE

PRENUMERATĘ

NA I-SZE PÓŁROCZE

1 9 3 5

DLA ZGŁASZAJĄCYCH PRENUMERATĘ DO DNIA **15 STYCZNIA 1935** PRZEWIDZIANA JEST **JEDNORAZOWA PREMJA** W POSTACI DOBRYCH ZNACZKÓW O WARTOŚCI **RÓWNEJ CENIE PRENUMERATY.** PROSIMY ZATEM O ŁASKAWE KORZYSTANIE Z OKAZJI.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA „IL. WIAD. FIL".

Druk. „POL" POLSKA FABRYKA WYROBÓW PAPIEROWYCH Sp. z o. odp. Poznań, Grobla 14.